

Datum

11 oktober 2022

Onderwerp

VNG-reactie op antwoorden feitelijke vragen tbv Begroting BZK

Geachte dames en heren,

Afgelopen vrijdag zijn de antwoorden binnengekomen op de feitelijke vragen die door u zijn gesteld bij de gemeentefondsbegroting. In deze beantwoording viel ons een fors aantal punten op. In deze mail gaan we nader in op de drie belangrijkste zaken vanuit het perspectief van gemeenten. Het zou door onze leden ongetwijfeld zeer worden gewaardeerd als u dit nog weet te betrekken bij uw inbreng.

1. Huidige systematiek eenzijdig afgeschaft

Omdat de antwoorden op vragen (o.a. 36 en 38) of er overleg is geweest met gemeenten en provincies over het afschaffen ontwijkend worden beantwoord hechten we eraan te melden dat dit niet het geval is geweest. **De nieuwe systematiek en het stopzetten van de bestaande systematiek per 2026 is niet vooraf met gemeenten (en provincies) besproken.** In adviezen die wel gezamenlijk zijn opgesteld, zoals [de evaluatie van de normeringssystematiek](#) en de gezamenlijke [notitie van min BZK Ollongren en de medeoverheden t.b.v. de formatie](#) kwam dit voorstel ook niet voor. In het gesprek tussen de voorzitters van de koepels VNG, IPO en UvW met de informateurs Remkes en Koolmees en de onderhandelaars is dit voorstel ook niet aan de orde geweest. In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen is door gemeenten bezwaar gemaakt tegen deze eenzijdige ingreep en aangedrongen op bestuurlijke afspraken. Normaal gesproken zou dit in een Overhedenoverleg aan de orde kunnen komen, maar dit overleg heeft – ondanks de afspraak in de [Code Interbestuurlijke Verhoudingen](#) – niet plaatsgevonden (zie antwoord op vraag 58).

U kunt tijdens de begrotingsbehandeling aandacht vragen voor het gebrek aan overleg en overeenstemming tussen rijk en medeoverheden op dit punt en bepleiten dat de bestaande afspraken overeind blijven zolang er geen gezamenlijk alternatief is uitgewerkt.

2. Richting en acute noodzaak nieuwe financieringssysteem ontbreekt

In de Gemeentefondsbegroting staat geen richting voor de invulling van de nieuwe financieringssysteem, ondanks dat het startschot daarvoor alweer 10 maanden geleden in het coalitieakkoord is gegeven. Vanuit gemeenten is er – ondanks de ruwe aankondiging – bereidheid om na te denken over een nieuwe financieringssysteem. Belangrijke randvoorwaarden hierbij zijn wel dat de huidige systematiek blijft gelden totdat er iets nieuws is en dat verruiming van het gemeentelijk belastinggebied gepaard gaat met verlaging van rijksbelastingen. Aan deze voorwaarden wordt nu nog niet voldaan.

Belangrijkste belemmering voor voortgang op dit dossier is het gebrek aan richting vanuit het kabinet. De mogelijkheden voor bijvoorbeeld verruiming van het lokale

belastinggebied zijn in de afgelopen jaren verschillende keren geïventariseerd. De mogelijkheden op korte termijn zijn daarbij beperkt. Het is aan het kabinet om hierin een (eerste) keuze te maken om vandaaruit het gesprek verder te voeren.

Het kabinet noemt 'meer stabiliteit' een belangrijke overweging voor de nieuwe financieringssystematiek (zie antwoorden op vragen 4, 40 en 47). Zoals uit het antwoord op vraag 38 blijkt, is met gemeenten een afspraak gemaakt om het volumeaccres voor deze kabinetsperiode te bevriezen. Dit heeft de stabiliteit van de inkomsten verder vergroot. Vier jaar geleden was met het overstappen naar een brede grondslag voor het berekenen van het accres (de zogenaamde 'brede koppeling') de stabiliteit al toegenomen. Daarbij was één van de conclusies van de evaluatie van de normeringssystematiek dat het gebrek aan stabiliteit voor een belangrijk deel optisch was, omdat dit werd veroorzaakt door gewijzigde ramingen voor de loon- en prijsontwikkeling. Het is juist gewenst dat het accres de loon- en prijsontwikkeling volgt. **Alles bij elkaar wordt met de huidige afspraken voldaan aan de wens voor een stabielere algemene uitkering.** De grootste onzekerheid wordt nu veroorzaakt door de aankondiging van een nieuwe systematiek en het eenzijdig opzeggen van de bestaande systematiek. Verder kunnen we de berekening van de loon- en prijscomponent vanaf 2026 niet goed volgen, terwijl in het antwoord op o.a. vraag 47 wordt aangegeven dat er geen aanpassing in de berekening is. De verminderde inzichtelijkheid van de berekeningen vanaf 2026 draagt bij aan onzekerheid voor gemeenten en zorgt daarmee voor instabiliteit.

Het gebrek aan duidelijkheid vanaf 2026 zorgt ervoor dat gemeenten terughoudend zullen zijn met investeringen. Gemeenten starten begin 2023 met het opstellen van hun meerjarenbegroting 2024-2027. Het [COELO heeft in opdracht van de VNG berekend](#) dat gemeenten in 2026 totaal €3,9 miljard tekort komen. De eenmalige rijksbijdrage is daarin nog niet verdisconteerd. In de jaren daarna loopt het tekort nog verder op naar €6,2 miljard in 2028. **Als begin 2023 niet duidelijk is wat het financiële perspectief op lange termijn is voor gemeenten zal er niet worden geïnvesteerd en zal moeten worden nagedacht over bezuinigingen.** De omvang en groei van dit tekort – als gevolg van het eenzijdig stopzetten van de bestaande afspraken – is groot. Dit vraagt veel van een eventuele nieuwe systematiek, zeker als verruiming van het gemeentelijke belastinggebied daarvoor (deels) de oplossing moet zijn.

U kunt tijdens de begrotingsbehandeling aandringen op duidelijkheid vanuit het kabinet op het punt van de financieringssystematiek. In aansluiting op de motie [Van Wevenberg en Inge van Dijk](#) die tijdens de AFB is ingediend kunt u bepleiten dat zolang er geen nieuwe systematiek in zicht is, de bestaande afspraken overeind moeten blijven.

U kunt de minister vragen of gemeenten vanaf 2026 kunnen rekenen op voldoende middelen voor de uitvoering van hun (wettelijke) taken, of dat met de nieuwe systematiek een bezuiniging wordt beoogd.

3. Onzekerheid over uitvoeringskosten klimaat

De antwoorden op de vragen 32 en 33 laten zien dat voor gemeenten op dit moment nog onduidelijk is hoeveel middelen zij vanaf 2023 krijgen voor de uitvoering van het Klimaatakkoord en onder welke voorwaarden dit gebeurt. Vanuit de VNG wordt hierover

nog overlegd met het ministerie van EZK. Omdat deze middelen specifiek worden verstrekt is er geen automatische indexatie. De reeks die nu in de begroting is opgenomen is gebaseerd op prijspeil 2020 en sindsdien niet aangepast.

U kunt er bij de minister op aandringen te zorgen voor sneller duidelijkheid voor gemeenten. Als fondsbeheerder en stelselverantwoordelijke kan zij er bij haar collega van EZK op aandringen goede indexatieafspraken te maken.